

Dokumentarec Dan osvoboditve o gostovanju skupine Laibach v Pjongjangu je bolj kot »dokumentarni muzikal« prav imeniten »diplomatski« film.

KRITIKA

“Diplomatski” Dan osvoboditve

FILM

Dan osvoboditve.

Režija **Morten Traavik** in **Ugis Olte**.

Festival dokumentarnega filma.

✎ Zdenko Vrdlovec

Med najavno špico filma o gostovanju slovenske glasbene skupine Laibach v Pjongjangu leta 2015, »dokumentarnega muzikala« Dan osvoboditve v režiji **Mortena Traavika** in **Ugisa Olteja** ter v koprodukciji Norveške, Latvije, Severne Koreje in Slovenije (film je bil prikazan v okviru ljubljanskega festivala dokumentarnega filma, te dni pa prihaja na redni spored), se v naglem nizu podob pojavi tudi ena, ki kaže Freddieja Mercuryja, pevca skupine The Queen, z iztegnjeno roko proti neizmerni množici navdušenih poslušalcev. Pred to podobo in za njo smo prav tako videli nekaj množičnih prizorov, le da so v njih množice pozdravljale korejske osvoboditve izpod japonske okupacije in razne komunistične voditelje. Tako pač ni težko uganiti, kaj sugerira ta sopostavitev podob: takšno moč nad množicami, kakršno ima v svetu liberalnih demokracij pop kultura, ima v svetu totalitarnih režimov politika. In če gre pri tem za dve obliki fanatizma, gre tudi za to, da se ti obliki izključujeta.

Proti koncu filma, ko vendarle pride do nastopa Laibacha v veliki koncertni dvorani, se prizori izvajanja pesmi Whistleblowers izmenjujejo s prizori občinstva. Ta komad je super in izvedba je fascinantna, a tako okamenel obraz, kakršnega je kazalo korejsko občinstvo, sem v filmu videl samo pri Busterju Keatonu. Toda po koncu koncerta je vsa dvorana vstala in zaploskala. Ne ravno navdušeno, a tudi ne iz gole vljudnosti. **Ivan Novak** (Laibach) je v pogovoru po projekciji filma povedal, da drugačnega odziva tudi niso pričakovali. Seveda ne, ko pa Laibach de-

luje tudi kot nekakšna dekonstrukcija pop kulture. Le da je bil pri severnokorejskem občinstvu najbrž sprejet drugače: morda niti ne toliko z obvezno zadržanostjo do primerka zahodnjaške, kapitalistične zabave, kakor pa z iskrenim čudenjem in glasbeno radovednostjo.

Če komik John Oliver iz tega, da bo Severna Koreja ob 70-letnici osvoboditve izpod japonske okupacije gostila zahodno rock skupino, ki pa ne bo The Rolling Stones ali U2, ampak »slovenski art rock bend Laibach«, naredi senzacionalno vest, pa Morten Traavik, ki ni le korežiser filma, ampak (in predvsem) glavni pobudnik in koordinator tega gostovanja, pojasni, da je Laibach po smrti Jugoslavije postal nekakšna sirota. In je torej logično, da gre nastopat v Severno Korejo, kjer bi lahko našel nadomestno mater (če se navežemo na Žižkovo tezo, izrečeno v videodatku k filmu, da so severnokorejski voditelji že po svoji zunanosti videti bolj kot avtoritarne matere kot pa očetje). In res so jo našli, saj se je severnokorejska »nadomestna mati« obnašala podobno kot rajnka Jugoslavija, le da bolj milo. Ali bolj odkrito, saj jim je vodja severnokorejske kulturne izmenjave že takoj po prihodu pri večerji povedal, da dobro vedo, kakršen »strup« da so. Če jih vseeno gostijo, potem pač pričakujejo, da ne računajo na kakšen poskus okužbe. Navsezadnje so prav v tistem času v Pjongjangu zaprli nekega ameriškega turista, ker je v hotelu pustil biblijo. In večji del filma prikazuje prav to: »nevtraliziranje strupa«, in sicer tako na tehnični ravni, kjer se mora laibachovska visoka tehnologija uskladiti z zastarelo severnokorejsko (kar da nekaj lepih primerov levi-strausovskega bricolagea), kakor na estetski (kot krinki ideološke), kjer so cenzurirane laibachovske priredbe severnokorejskih pesmi. Tako da je Dan osvoboditve veliko bolj kot kakšen »dokumentarni muzikal« prav imeniten »diplomatski« film, v katerem sta »diplomirala« tako Laibach kot Morten Traavik. ✕